

MH-101

April-2025

B.Ed., Sem.-IV**B-104 : Sanskrit**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચનાઓ : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) વિકલ્પો આંતરિક છે.

(3) જમણી બાજુ દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નોના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.

1. નીચેના કોઈ એક પ્રશ્નસમૂહનો જવાબ આપો :

(1) પ્રવર્તમાન ધોરણ 9 અને 10ના સંસ્કૃત પાઠ્યપુસ્તકની બાહ્ય સમીક્ષા કરો. 7

(2) અભ્યાસક્રમ મૂલ્યાંકનનો અર્થ જણાવી તે માટેની વિવિધ પદ્ધતિઓની ચર્ચા કરો. 7

અથવા

(1) અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના સમજાવી તેનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો. 7

(2) પાઠ્યક્રમ અને અભ્યાસક્રમ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. 7

2. નીચેના કોઈ એક પ્રશ્નસમૂહનો જવાબ આપો :

(1) સંસ્કૃત શિક્ષણમાં સામયિક અને શબ્દકોશની ઉપયોગિતા ઉદાહરણ સહ ચર્ચો. 7

(2) ‘સંસ્કૃત ખંડ એ શાળાની આગવી શોભા છે.’ આ વિધાનના સંદર્ભમાં તેના સાંસ્કૃતિક મૂલ્યની ચર્ચા કરો. 7

અથવા

(1) ‘સફળ સંસ્કૃત શિક્ષક થવા માટે ગુણો અને કૌશલ્યો જરૂરી છે.’ આ વિધાનના સમર્થનમાં ચર્ચા કરો. 7

(2) સંસ્કૃત શિક્ષણમાં ટેપરેકોર્ડર અને ચાર્ટનો ઉપયોગ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. 7

3. નીચેના કોઈ એક પ્રશ્નસમૂહનો જવાબ આપો :

(1) તમે વર્ગખંડમાં આગમન-નિગમન અભિગમનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરશો ? ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. 7

(2) મૌખિક અભિગમનો અર્થ જણાવી તેના ફાયદા અને મર્યાદાઓ વર્ણવો. 7

અથવા

- (1) व्याખ्यान-જૂથ પધ્ધતિનો સંસ્કૃત શિક્ષણમાં વિનિયોગ કેવી રીતે કરશો ? ઉદાહરણ આપી સમજાવો. 7
- (2) સંસ્કૃત શિક્ષણમાં સંદર્ભ કથન પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ સોદાહરણ ચર્ચો. 7
4. નીચેના કોઈ એક પ્રશ્નસમૂહનો જવાબ આપો :
- (1) અદ્ભૂત યુધ્ધ કાવ્યના આધારે જટાયુની વીરતાનું વર્ણન કરો. 7
- (2) હેમચંદ્રાચાર્યના જીવન વિશે જણાવી તેનું સંસ્કૃત સાહિત્યમાં પ્રદાન વર્ણવો. 7
- અથવા**
- (1) ગીતામૃતમ્ કાવ્યના આધારે કર્મ અને ભક્તોના પ્રકાર વિશે નોંધ લખો. 7
- (2) જય: પરાજયો વા પાઠના આધારે પ્રાચીન અને અર્વાચીન યુદ્ધની અસરોની તુલના કરો. 7
5. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ સાત) 14
- (1) ધોરણ 10ના સંસ્કૃત પાઠ્યપુસ્તકની બે વિશેષતાઓ લખો.
- (2) અભ્યાસક્રમ મૂલ્યાંકન માટેની બે પ્રયુક્તિઓ સમજાવો.
- (3) વિકાસાત્મક મૂલ્યાંકન એટલે શું ?
- (4) કોઈપણ બે સંસ્કૃત જ્ઞાનકોશના નામ લખો.
- (5) ભાષા પ્રયોગશાળાનો અર્થ સમજાવો.
- (6) સંસ્કૃત ભાષાનો ભૂગોળ સાથેનો અનુબંધ સમજાવો.
- (7) ગાન પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
- (8) નાટ્યીકરણ પ્રયુક્તિની ચાર મર્યાદાઓ લખો.
- (9) આગમન-નિગમન અભિગમનો ઉપયોગ થઈ શકે તેવા ચાર મુદ્દાઓના નામ લખો.
- (10) જટાયુના બે વિશેષણ સંસ્કૃતમાં લખો.
- (11) જાતસ્ય ચ મૃતસ્ય કિં ધ્રુવમ્ અસ્તિ ?
- (12) સમાસ ઓળખાવો : (1) મયામયે (2) ગીતામૃતમ્

Seat No. : _____

MH-101

April-2025

B.Ed., Sem.-IV

B-104 : Sanskrit

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) All the questions are compulsory.
(2) Options are internal.
(3) Marks to the right indicate total marks of the questions.

1. Answer **one** of the following set of questions :

- (1) Externally review the current Sanskrit textbook of Standard 9 and 10. 7
(2) Explain the meaning of curriculum evaluation and discuss the various methods for it. 7

OR

- (1) Explain the concept of curriculum and clarify its importance. 7
(2) Explain the difference between Syllabus and Curriculum. 7

2. Answer **one** of the following sets of questions :

- (1) Explain the uses of magazine and dictionaries in Sanskrit teaching with examples. 7
(2) Discuss cultural value in the context of the statement 'Sanskrit class is a unique Decoration of a school'. 7

OR

- (1) 'Traits and skills are necessary for becoming successful Sanskrit teacher.' Discuss with reference to given statement. 7
(2) Explain the use of Tape recorder and Charts in Sanskrit teaching with illustrations. 7

3. Answer **one** of the following sets of questions :

- (1) How will you use the inductive-deductive approach in your classroom teaching ? Explain with illustration. 7
(2) After giving the meaning of Oral Approach, describe its merits and demerits. 7

OR

- (1) How to apply the group-lecture method in Sanskrit teaching ? Explain with an example. 7
- (2) Discuss the use of reference to context technique in Sanskrit teaching with example. 7
4. Answer **one** of the following sets of questions :
- (1) Describe the heroism of Jatayu based on the अद्भूतं युद्धं poetry. 7
- (2) Describe the life of Hemchandracharya and his contribution to Sanskrit literature. 7
- OR**
- (1) On the basis of the poem गीतामृतम्, write a note about karma and the types of devotees. 7
- (2) Compare the effect of ancient and modern war reference to जयः पराजयो वा prose. 7
5. Answer the following questions briefly : (Any **seven**) 14
- (1) Write two features of the Class X Sanskrit textbook.
- (2) Explain two techniques of curriculum evaluation.
- (3) What is meant by formative assessment ?
- (4) Name any two Sanskrit encyclopedias.
- (5) Explain the meaning of language lab.
- (6) Explain the correlation of Sanskrit language with geography.
- (7) Explain the use of song technique with examples.
- (8) Write four limitations of dramatization technique.
- (9) Name four points on which the inductive-deductive approach can be used.
- (10) Write two adjectives of Jatayu in Sanskrit.
- (11) जातस्य च मृतस्य किं ध्रुवम् अस्ति ?
- (12) Identify the Samasa : (1) भयाभये (2) गीतामृतम्